

Přílohy

Příloha 1 – Dopis

Vážení rodiče,

obracím se na Vás s prosbou účasti na výzkumu, který je součástí diplomové práce Veroniky Poupětové, studentky Psychologie z Univerzity Karlovy. Jedním z cílů je zmapování metody práce s klienty a posouzení vlivu terapeutického programu AUT-Centra o.p.s. na empatii rodičů klientů.

Výzkum bude složen ze dvou částí.

Jedna část bude obsahovat analýzu terapeutického sezení. Chcete-li se zapojit do této části studie, prosím odpovězte na tento e-mail. Studentka bude přítomna na jednom nebo několika sezeních. Získané informace budou sloužit pouze k výzkumným účelům a výsledky studie budou anonymní. Do sezení nebude aktivně zasahovat (pokud to situace nebude vyžadovat), bude pouze sledovat jeho průběh a dělat si případné poznámky.

Druhá část spočívá ve vyplnění krátkého anonymního dotazníku, který vyplníte online, kliknutím na následující odkaz:

https://www.surveymonkey.com/r/dotaznik_empatie

Zapojení se do výzkumu je dobrovolné. Můžete se zúčastnit obou částí, nebo jen jedné z nich.

Po skončení výzkumu můžeme zájemce seznámit se závěry studie.

Mockrát děkujeme za Vaši ochotu ke spolupráci.

S případnými dotazy se obraťte na:

Veronika Poupětová
veronika.poupetova@gmail.com

Příloha 2 – Dotazník IRI – český překlad

Dobrý den,

velmi Vám děkuji, že jste ochotni mi vyplnit následující dotazník, který je určen právě Vám rodičům dětí, kteří využívají služeb AUT-Centra. Dotazník bude sloužit k orientačnímu určení schopnosti empatie a eventuálně její změny díky účasti v terapeutickém programu AUT-Centra.

Dotazník mohou vyplnit oba rodiče dítěte.

Dotazník se skládá z 34 položek. Všechny položky jsou povinné. Pokyny k jeho vyplnění se dozvíte v následujícím kroku. Odpovídejte prosím upřímně a spíše intuitivně, žádná z odpovědí není správně ani špatně. Po tomto dotazníku bude následovat několik doplňujících otázek. Celý dotazník Vám zabere maximálně 10 minut.

Následující tvrzení se týkající vašich myšlenek a pocitů v různých situacích. **U každé položky určete**, do jaké míry vás vystihuje vybraním odpovídající odpovědí na škále od „**rozhodně neplatí (1)**“, „**spíše neplatí (2)**“, „**něco mezi (3)**“, „**spíše platí (4)**“ po „**rozhodně platí (5)**“. Poté, co si rozmyslíte odpověď, vyplňte políčko pod touto odpovědí. **DŘÍVE NEŽ ODPOVÍTE, KAŽDOU POLOŽKU PŘEČTETE POZORNĚ.** Odpovídejte co nejupřímněji. Děkuji

1. Celkem pravidelně se zasním a představuji si věci, které by se mi mohly přihodit.	1	2	3	4	5
2. K lidem, kteří jsou méně šťastní než já, často pocítuji něhu a starostlivost.	1	2	3	4	5
3. Někdy je pro mě těžké vidět věci z pohledu někoho jiného.	1	2	3	4	5
4. Někdy nelituji ostatní lidi, když mají problémy.	1	2	3	4	5
5. Pocity románových postav skutečně prožívám.	1	2	3	4	5
6. V náročných situacích se cítím znepokojený/á a nespůj.	1	2	3	4	5
7. Když sleduji film nebo divadelní hru, zůstávám objektivní a nenechávám se tím příliš unést.	1	2	3	4	5
8. Při sporu se snažím zvážit stanovisko každého ze zúčastněných předtím, než se rozhodnu.	1	2	3	4	5
9. Když vidím někoho, koho ostatní využívají, cítím tak nějak potřebu ho chránit.	1	2	3	4	5
10. Když jsem uprostřed emočně vypjaté situace, tak se někdy cítím bezmocný/á.	1	2	3	4	5
11. Někdy se svým přátelům pokouším lépe porozumět tím, že si představuji, jak věci mohou vypadat z jejich úhlu pohledu.	1	2	3	4	5
12. Děje se mi spíše vzácně, že by mě nějaká kniha či film úplně pohltil.	1	2	3	4	5
13. Když vidím, že se někdo zranil, mám tendenci zůstat klidný.	1	2	3	4	5
14. Neštěstí jiných lidí mě obvykle ve větší míře neznepokojuje.	1	2	3	4	5

15. Když jsem si jistý/á, že mám pravdu, neztrácím příliš času posloucháním argumentů ostatních lidí.	1	2	3	4	5
16. Po zhlédnutí divadelní hry nebo filmu se cítím, jako kdybych byl jednou z postav.	1	2	3	4	5
17. Děsí mě být v emočně vypjaté situaci.	1	2	3	4	5
18. Někdy necítím ani moc lítosti, když vidím, jak se k někomu ostatní chovají nespravedlivě.	1	2	3	4	5
19. Obvykle se s náročnými situacemi účinně vypořádám.	1	2	3	4	5
20. Události, které vidím, mě často docela dojmou.	1	2	3	4	5
21. Věřím, že každá mince má dvě strany, a zkusím zvažovat obě.	1	2	3	4	5
22. Sám sebe bych popsal jako celkem dobrosrdečného člověka.	1	2	3	4	5
23. Při sledování dobrého filmu se velmi snadno ztotožním s hlavní postavou.	1	2	3	4	5
24. Během náročných situací mám tendenci ztrácet nad sebou kontrolu.	1	2	3	4	5
25. Když jsem na někoho rozzlobený, obvykle si představuji, jaké by to pro mě bylo „být v jeho kůži“.	1	2	3	4	5
26. Když si čtu nějaký zajímavý příběh nebo román, představuji si, jak bych se cítil, kdyby se takové věci staly mně	1	2	3	4	5
27. Když během náročné situace uvidím někoho, kdo naléhavě potřebuje pomoc, zhrouťím se.	1	2	3	4	5
28. Předtím, než někoho zkritizuji, zkusím si představit, jak by mi bylo na jeho místě.	1	2	3	4	5

Příloha 3 – Formulář pozorování

FORMULÁŘ POZOROVÁNÍ

Zařízení:	Jméno:	Věk:
V terapii od:	Diagnóza:	
Terapeut:		
Další účastníci:		
Datum:	Časový rozsah:	
Tématika pozorování:		
Shrnutí:		

Příloha 4 – Přepisy pozorování

Lenka, věk: 3,5 roku, diagnóza: Dětský autismus, datum: 24. 8. 2015, čas: 10:45 – 12:15.

Lenka je klientkou AUT – Centra 1 rok. Lenka je drobná blondátá dívka, nemluví. Přítomna je terapeutka, asistentka a její sestra – dvojče. Z rodičů se účastnila terapie matka. Jde o štíhlou mladou ženu okolo 30 let s blondátými vlasy.

Terapeutka se přivítanou Lenky zeptala se, jak se měli o víkendu. Terapeutka rozmísťuje tři krabice ve tvaru kamene, na jednu z nich umísťuje bubínek, se kterým si hrála Lenka. Ta si hraje s různými hračkami. Otáčí se do kouta, schovává se. vezme paličky od bubínku, kouká na ně (ne na terapeutku), hodí je na zem. Matka a asistentka terapeuta Lence ukazují, co dělají s paličkami, Matka umísťuje paličky před sebe. Lenka si je bere, pak bouchá do umístěných předmětů (plastová hračka, xylofon a bubínek). Poté, co to udělá, terapeutky a matka ji zatleskají. Terapeutka: „*Uděláme hru podle Martiny*“. Následuje hra, která využívá speciálního diktafonu. Zde se nahrají různá slova („Ahoj“, „Otevřít“, „Ručičky“) a Lenka má podle těchto příkazů vykonávat úkoly. Po této hře je Lenka klidnější, hraje si s hračkami a větrníkem. Terapeutka schovává předměty a vybízí Lenka: „*Uděláš kuk a já to odkryju*.“ Následují různé pobídky ze strany terapeutky: „*Lenka, já ti to vezmu, tři – dva - jedna. (...) Lenka, kde je to kolo? Jdeme na to.*“ Lenka leží, pak jde. Terapeutka sděluje matce: „*Zaměřujeme se na nápodobu.*“ Lenka se vzteká. Matka sedí a pozoruje, dříve ji držela a mazlila se s ní. Lenka u terapeutky – používá diktafon. Následuje hra kombinující diktafon a bubnování na bubínek. Matka ji ukazuje, jak to udělat: „*Tak pojd' to taky udělat*“. Matka se stále dívá na Lenku a předvádí aktivitu: „*Leni, podívej*“ Lenka začíná plakat. Aktivitu dokončí a je odměněna potleskem. Následuje aktivita, kdy jen pobízena, aby imitovala válečný křik indiána („Vavavava“). Lenka se pouze dívá na matku. Terapeutka doporučuje matce, aby vždy okamžitě Lence nepomáhala, podpořila ji a v klidu předvedla aktivitu znovu. Matce doporučuje, aby zkusila docílit toho, aby po ní opakovala (gesta, pohyby). Mezitím si Lenka sama bere hračku (doplňovačka trojúhelníky a kolečka), poskládá ji správně. Klid se střídá se skřeky. Terapeutka pobízí Lenku k zapojení se do další aktivity: „*Kde je čtverec?*“ Doporučuje matce: „*Když to nejde, tak jí pomůžeme*“. Terapeutka se obrací k Lence: „*Leni pláč, pořádně, to není pořádný. Super!*“ Pokaždé, když Lenka úspěšně dokončí úkol, následuje tlesknutí ruky a ujištění od terapeutky „*Hotovo*“. Poté se Lenka se ke svým oblíbeným hračkám (vrtulky), dívá se směrem k matce, poté na lahev, ze které často pije. Jako pozorovatele mě opomíjí pohledem, běží k oknu. Dívá se směrem ke mně, běží, ale nedívá se mi do očí. Stoupne si na židli vedle mě. Následuje hra: dráha z velkého pexesa. Tu začala stavět terapeutka a asistentka. Lenka se přidala, pak se odvrátila a žádá matku, aby ji dala napít (což dělá v průběhu celé terapie). Terapeutka vyzívá Lenka: „*Leni postav dráhu, potom pít*“ Terapeutka zapojuje matku a mě jako pozorovatele do hry. Matka sedí na konci dráhy a ostatní předvádí běh, chůzi po kolenou. Během této aktivity Lenka odbíhá do vedlejší kanceláře, zde různě pohybuje a zdraví se s kolegyněmi. Po návratu chce opět napít. Matka ukazovala, jak se napít (otevírání a zavírání lahve), pak ji dala napít. Terapeutka vrací Lenku k aktivitě a upoutává její pozornost tleskáním: „*Tleskáme*.“ Na konci terapie připraví terapeutky deku a uloží do ní Lenku a houpají ji. Konec aktivity ohlásí terapeutka odpočítáním (5-4-3-2-1).

Na závěr sezení doporučuje terapeutka matce trénování jednoduché nápodoby (plesknutí, házení), více zdůrazňovat mimiku a snažit se ustát pláč a nereagovat na něj, více vykomunikovat. Matka celkově působí klidně a pasivně, výrazně se neprojevuje. S dítětem se snaží udržovat oční kontakt, ale neprojevuje výraznou mimiku. Na druhou stranu terapeutka využívá jednoduchých a výrazných zvukových a mimických projevů. Na oční kontakt zde není kladen větší důraz.

Ondřej, věk: 5 let, diagnóza: *Vývojová dysfázie s autistickými rysy: Dětský autismus*, datum: 24. 8. 2015
13:30 – 15:00.

Ondřej navštěvuje AUT – Centrum 9 měsíců. Ondřej je štíhlý blondatý chlapec s brýlemi., nemluví. Terapeutce vypomáhá asistentka Jsou přítomni oba rodiče.

Na začátku terapie vybírá z krabice, která je plná fazolí a mezi nimi se nacházejí písmena, z těch skládá své jméno. Některé fazole vyhazuje z krabice. Otec stojí za Ondřejem s se zájmem ho pozoruje. Poté Ondřej zatluče hřebíčky kladívkem ze dřeva. Terapeutka se zeptá, jak se mají. Matka jí odpovídá, sděluje jí, že si doma píšou písmena, že byli na dovolené v Jeseníkách. Zde se Ondřejovi lépe spalo, jelikož byla v pokoji větší tma. Ondřej je poté pobídnut, aby vyhláskoval písmenka ve svém jméně, což se mu podaří. Následuje seznamovací hra: plácání rukou na seznámení (i s pozorovatelem) Při této aktivitě neudrží oční kontakt. Následuje aktivita „Opičí dráha“ z různých předmětů, kterou třikrát zdolá. Tuto aktivitu odstartuje terapeutka odpočítáním a zazvoněním na zvonek. Ondřej poté chodí po místnosti s rohlíkem a zamyká dvířka, které oddělují místnost od druhé. Matka informuje terapeutku o tom, že tento týden si dává různé věci do pusy, že si odemkl si a šel na balkon a že neudrží pozornost. Následuje úkol přiřazování barev k dopravník prostředkům. Matka se dívá na Ondřeje, jak plní úkol, terapeutka s asistentkou mu pomáhá. Tyto aktivity probíhají bez očního kontaktu. Přiřazuje nejdříve s dopomocí, pak sám. Po této aktivitě se přesouváme do vedlejší místnosti, kde je lezecká stěna. NA tu by měl Ondřej vylézt a na vrchol by měl umístit náramek To zvládá s dopomocí. Směje se a válí se po zemi. Plazí se po zádech, pak vyleze nahoru opět s dopomocí terapeutky a asistentky. Směje se a vydává „kvíkávé“ zvuky. S úsměvem se jde k matce pomazlit. Otec situaci pozoruje a upravuje si brýle. Ondřej opět vyleze nahoru, podívá se z okna, sleze dolů a projevuje radost, točí, točí se dokola a jde k matce. Asistentka ho dovedla zpět k další aktivitě. Následují aktivity zaměřené na trénování mimických svalů a imitace (foukání do polystyrenových míčků, pířka, pohybování jazyka a rtů) Tato aktivita se moc nedaří, ztrácí pozornost, zpívá si, vydává různé „kvíkávé“ zvuky a usmívá se. Předposlední aktivitou je „opičí dráha“ z různých kvádrů. Odbíhá k oknu, točí se dokola a hraje si s jinými hračkami. Terapeutka zaujme jeho pozornost a vyzve Ondřeje, aby rozhodl, kdo opičí dráhu překoná: „Půjde Ondra, nebo Hanka (terapeutka)?“ Přiběhne otec a důrazně se zeptá Ondřeje: „Ondra, nebo Hanka?“ Po skončení aktivity se terapeutka Ondřeje zeptá: „Je hra hotovo?“ Ondřej: „Není ... hmm, ano“. Terapeutka vyzve Ondřeje, aby ji pomohl s úklidem aktivity. Vezme kvádr a hodí ho do bedny a přitom „hejká“, uklízí jednu po druhé. Na závěr terapie se terapeutka zeptá Ondřeje: „Ondro, chceš vozit?“ Ondřej: „Vozit.“ Terapeutka přinese deku a asistentka se Ondřeje zeptá: „Vozit pomalu nebo rychle?“ Neartikulovaně dá najevo, že chce rychle. Poté běžel asistentku obejmout Janu. Na rozloučenou si Ondřej poplácal rukou.

Rodiče se do terapie moc nezapojují. Matka s otcem většinu času pozorují. K matce často Ondřej odbíhá se pomazlit. Matka s terapeutkou konzultuje během terapie. Na závěr terapie se otec zapojí a podpoří Ondřeje k aktivitě. Terapeutka dává důraz na zřetelnou artikulaci a výraznou mimiku. Pobídky k aktivitě jsou krátké a důrazné.

Eliška, věk: 3 roky, diagnóza: *Dětský autismus*, datum: 25. 8. 2015, čas: 13:30 – 15:00.

Eliška dochází na terapie AUT – Centra asi půl roku. Eliška je drobná dívka střížená na mikádo. Přítomna byla terapeutka s asistentkou. Z rodičů byla přítomna pouze matka. Matka je upravená štíhlá blondatá žena (červené nehty, šedé tepláky, černé tričko), věk okolo 35 let.

Během aktivity na přivítání (házení s míčkem) vydává Eliška kvíkávé „zvuky“, chce být jen u matky. Dozvídáme se, že má ještě bratra Josířka. Eliška se sama prochází po místnosti a nedbá pokynů terapeutky Dívá se jinam. Zpívá si anglickou abecedu. Při uklízení aktivity, matka sedí u zdi a pozoruje situaci, konverzuje s terapeutkou. Následuje hra u stolečku (kartičky a stavebnice) fungující na principu vizuální nápodoby, holčička je hrou zaujata, podle schémat na obrázku staví kostky se zájmem na sebe. Hrají baví, ale neprovádí ji správně. Maminka sleduje situaci u zdi. Terapeutka tedy ukazuje obrázky s jednoduššími tématy, a to už zvládá Eliška lépe. Eliška je klidná a soustředěná, prohlíží si obrázky a

kostky. Vydává zvuky („eťů“). Po chvíli hází zajíce na zem se slovy: „*Kam pačí*“ Poté nespolupracuje, chtěla utéct. Dívá se jinam a ukončuje hru. Jde k policiče s hračkami a hraje si se skládačkami (kruh, čtverec, ovál, trojúhelník) a dalším hračkami a je klidná. Podívala se na pozorovatele, když šla zpět ke stolku, na kterém byly dřevěné válečky. Řadí je podle velikosti. Matka se ptá: „*Eliško, chceš pít?*“ Eliška: „*Pít, prosím.*“ Sama se napije, chodí s lahví a položí ji na stůl. Matka láhev poté uklízí. Eliška chodí po místnosti. Následuje aktivita zaměřená úloha na paměť a řazení (přirazování obrázků zvířat ke správnému zvukovému projevu). Zařadila je úspěšně, poté uklidila do krabice. To je provázeno různými zvuky, usmívá se. Terapeutka se ptá: „*Hotovo, nebo ještě?*“ Reakce přišla po chvíli doprovázená úsměvem: „*Hotovo.*“ Eliška si sama dvě zelené gumové ryby, hraje si, chodí po místnosti. Sedla si do rohu na křesílko a rozhlíží se po místnosti. Další aktivitou je dráha z velkého puzzle. Odmítá spolupracovat. Matka jí říká: „*Dej!*“ (mi ty ryby). Terapeutka se obrací na Elišku: „*Vezmi obrázek, kde je motýl.*“ Takto pokračuje a poskládá celou dráhu („*Kde je kapr, motorka, kalhotky, koláč, ...*“) Hra ji baví, zvládá ji s dopomocí, ale příliš zbrklá. Eliška rychle odběhla a odtrhla tapetu. Poté si sama vybrala si skákání po dráze. „*Ještě nebo hotovo?*“ Eliška: „*Hotovo.*“ Eliška pomáhá při rozpojování dráhy a podává díly terapeutce. Matka podává ryby: „*Eliško, dej, rybičky do krabičky.*“ Ta je uklízí, chodí po místnosti a vytahuje hračky. Následuje hra zahrnující schémata kostiček na kartičce. Terapeutka rozmístila kartičky po místnosti. Dává úkoly Elišce: „*Dones kostku, která je na židli.*“ Eliška našla kostku s dopomocí, hodila ji po terapeutce: „*Nebudeme házet...Pod stolem...Dej.*“ Eliška opět hodila. Terapeutka: „*Na stole.*“ Eliška kartu už podala. Terapeutka: „*Na křesle...Eli to baví, já to vidím.*“ Eliška sedí a kouká okolo. Ostatní úkoly zvládá s dopomocí asistentky. Některým příkazům dobře nerozumí, uniká ji pozornost. Jde ke stolku, ke hračkám. Poté si opět hraje sama s kostkami složenými do věže. Následuje hra u stolečku (přirazování obrázků k siluetám). Tuto aktivitu zvládá rychle. Terapeutka chválí Elišku se slovy: „*Mamča říkala, že jsi na to borec*“ Eliška: „*Chci ještě.*“ Terapeutka jí podává jinou sadu (zvířátka od krta). Eliška je soustředěná a klidná. Následuje další sada. Matka stále sleduje. Následuje aktivita, kdy terapeutka na tabuli nakreslila auto, ale chybí kola. Terapeutka vyzívá Elišku: „*Dokresli kolo, ještě druhé.*“ Eliška zvládá úkol s dopomocí (vedení ruky). „*Chybí nám ještě světla, ještě vzadu.*“ Eliška kreslí sama výfuk a okno. Poté kreslí ještě jedno okno s dopomocí. Terapeutka: „*Hotovo.*“ Eliška maže sama obrázek ubrouskem. Odbíhá opět ke hračkám a prozpěvuje si. Matka reaguje: „*Běda, když začnu zpívat já.*“ Eliška si něco breptá. Další aktivitou je jízda na „skateboardu“. Při této hře nekomunikuje a zvládá ji s dopomocí asistentky. Pozornost Elišky zjevně kolísá. Sama seřazuje dřevěné rozkládací Hanojské věže podle barvy a velikosti. Matka: „*Eliško, pak to uklidíš.*“ Asistentka k Elišce: „*Ted' tam dáme zpátky ty kroužky.*“ (Hanojské věže rozložené na půlky). Následuje poslední hra, tu zvládla s dopomocí. Eliška pomáhá uklízet hru do pytlíku. Rozloučení probíhá v kruhu (plácání rukama) Eliška je výrazně zaujata předměty, oční kontakt moc neudržovala.

Matka se po většinu času terapie účastní spíše pasivně jako pozorovatel. Je plně soustředěná, situaci se zájmem sleduje. Konverzuje s terapeutkou. Místy se zapojí. Když je potřeba dítě více usměrnit. S Eliškou jedná po celou dobu laskavě, ta často vyhledává její přítomnost. S Eliškou se snaží navázat oční kontakt, na ten ale většinou neodpovídá. Matka působí vřelým a přátelským dojmem. Vykazuje výraznou mimiku.

Pavel, věk: 6 let, diagnóza: Vývojová dysfázie, datum: 25. 8. 2015, čas 15:20 – 16:45.

Pavel je v terapii 2 roky. Pavel je štíhlý hnědovlasý chlapec. Sezení vede pouze Terapeutka. Jsou přítomni oba rodiče i malý bratr kojeneček. Matka štíhlá žena, věk okolo 35 let, otec je vyšší svalnaté postavy, věk 40-45 let.

Do úvodního pozdravení se Pavel moc nezapojoval. Následující úkol zvládá s dopomocí (kombinace čtení a pojmenování vyobrazených předmětů, tzv. „obrázkové čtení“). Pavel vyhledává její blízkost matky. Matka dopomáhá při jízdě na skateboardu. Po skončení aktivity promlouvá Pavel ke skateboardu: „*Je to hotovo.*“ Poté odbíhá a hraje si sám s figurkami zvířat a vydává pískavé zvuky. Terapeutka hovoří s matkou. Matka poznamenává: „*Když se mu to líbí, tak píská.*“ Pavel popojíždí na skateboardu. Další aktivitou je opět „obrázkové čtení“. Nejdříve aktivitě nevěnuje pozornost a dívá se z okna. Terapeutka dopomáhá. Poté přistoupí otec a zapojí se do aktivity a také dopomáhá. Následuje

aktivita lezení na „horolezeckou stěnu“. Otec se zapojuje do aktivity, dopomáhá Pavlovi a motivuje ho: „*Výborně, to zvládneš, šikulka.*“ Snaží se navázat s Pavlem oční kontakt. To se podaří. Pavel si opakovaně v mezičase bere zvířátka. Terapeutka krátce hovoří s otcem. Ten sděluje, že se Pavel bojí se padat dozadu. Pavel mezitím vyžaduje pozornost a chodí po místnosti. Otec se postaví naproti Pavla a vyzval ho, aby skočil: „*Udělej žabáka, hop.*“ Otec zároveň s Pavlem skočí. Matka sděluje terapeutce: „Bojí se, nechce se mu, ale pak to udělá i když brečí.“ Terapeutka: „Když ho člověk pochválí, tak naroste.“ Otec sděluje terapeutce, že s Pavle dělali Jakobovu metodu. Soustředovali se také na projevování emocí. Rodiče jsou vstřícně nastaveni. Otec se proaktivně iniciuje aktivitu a za jeho motivace Pavel leze opět několikrát po stěně nahoru a dolu. Pavel po skončení projevoval radost, skáče a směje se. Následuje aktivita soustředující se na jemnou motoriku, při které uchopuje drobné předměty a manipuluje s nimi (uchopování a pouštění kuličky, strkání prstů do otvorů). Terapeutka poté hovoří s rodiči a doporučuje procvičovat slovesa, výslovnost a grafomotoriku uvolňováním zápěstí. V mezičase Pavel vyndává hračky z krabice v poličce a pouští je na zem. Následuje další „obrázkové čtení“. Otec přijde dopomoci. Pojmenovává předměty a výrazně artikuluje. Pavel pojmenovává obrázek modrého letadla: „*To je blue.*“ V další aktivitě (určení postav na základě jejich siluet) opět dopomáhá aktivně otec: „*Kdo to je? Co drží?*“ Terapeutka otce chválí, že si počíná dobře, jasně a názorně. Poté odejde se mazlit s matkou. Zajímá se o další stíny, ale pak odběhne, chodí po místnosti. Při hře na rozloučenou (paci-paci) spolupracuje a usmívá se. Otec opět dopomáhá.

Matka se do terapie příliš nezapojuje, sleduje situaci nebo hovoří s terapeutkou. Otec je při terapii velice aktivní. Vede si velice dobře a terapeutka ho chválí. Pokouší se upoutat aktivně pozornost dítěte, opakovaně ho chválí a podporuje, je k němu vstřícný. Toto počínání chlapci pomáhá úkoly zvládnout a projevuje dobrou náladu a radost ze splněných úkolů. Otec je iniciativní, sám pro syna vymýšlí úkoly. Postaví se například naproti Pavla a vyzve ho, aby skočil: „*Udělej žabáka, hop.*“ Otec zároveň s Pavlem vyskočí.

Jan, věk: 4 roky, diagnóza: Dětský autismus, datum: 13. 10. 2015, čas: 13:30 – 15:00.

Do terapie Jan dochází přibližně jeden rok. Jan je hnědovlasý štíhlý chlapec. Byla přítomna terapeutka a matka. Jan je hnědovlasý chlapec, nemluví.

Na úvod terapie je pozdravení se všemi účastníky plácnutím ruky. Chlapec udržuje malý oční kontakt. Matka je komunikativní, navazuje se mnou kontakt, zmiňuje se o tom, že posílala dotazníky. První aktivitou je kombinovaná pohybová aktivita ježdění na skateboardu. Matka Jankovi pomáhá. Následující aktivitou je skládání písmen na tabuli. Terapeutka podává Janovi písmena, který je přikládá na tabuli, přitom se pohybuje na skateboardu (v sedě, poté na kolenou). Matka dopomáhá. Matka se mezitím zmiňuje o tom, že je agresivní, když čeká, může někoho kousnout. „Nemá rád čekání, nelíbí se mu, když není po jeho“. Janek následně odbíhá k posuvným dveřím, chtěl si s nimi hrát, odmítal dodělat úkol. Matka na něj volá: „Ahoj mami“. Maminka se snaží fixovat pohled a zamávat na Janka. Při uklízení terapeutka upoutala Janovi pozornost, stále si pak chtěl hrát s písmenky. Následovala hra „dráha se stopami“. Matka se ptá chlapce: „*Honzo, chceš se napít?*“, poté komunikuje s terapeutkou: „*Hodně se rozmluvil, logopedka byla nekompromisní, (...), nechce, aby se mu míchala angličtina do češtiny. Snažíme se tomu zamezit, ale ne vždy se to povede. Náhodou si někde pustí nějakou pohádku...*“. Poté, co je aktivita připravena, první kolo předvádí terapeutka, poté Jan vybral mámu, aby mu to opět předvedla. Poslední kolo vykonává Jan. Do aktivitě se vyhýbá, vede ho máma, terapeutka Jana pomáhá na paty a špičky. Chlapec si lehá na zem, kope nohama, odmítá se zapojit do aktivity. Terapeutka se mu snaží přidržovat paty. Matka se ho snaží zvládnout, terapeutka radí matce: „*Klidně ho tak netahejte, ať se vyvzteká.*“ Matka je hodně aktivní, snaží se zapojovat terapie: „*Janku, dej ťapíčku (hračka).*“ Terapeutka Jana pobízí Janka k úklidu aktivity: „*Janku, uklízíme, dej ťapku mámě*“. Janek podává „*ťapky*“ mámě. Následně vyzve terapeutka Janka k další aktivitě (kreslení): „*Budeme malovat u stolečku podle Ály.*“ *Počítám do tří a pak budou dveře (název aktivity) hotovo.*“ David nechce malovat podle toho, co kreslí terapeutka (sluníčko), ale chce sám kreslit písmena. Vzteká se, terapeutka to komentuje: „*Nechci, nelíbí se mi to.*“ Poté terapeutka kreslí berušku. Jan se opět vzteká. Terapeutka po něm vyžaduje spolupráci: „*Ještě obtáhni dvě nohy berušce.*“ Poté následuje přestávka - foukání do

bublifuku. V této aktivitě jsem vypomáhala, zkoušela jsem foukám s ním. Poté se foukalo do pířka a do kuličky. Matka byla na blízku, Fascinuje ho koberec s čísly, sfoukává svíčky. Terapeutka vyzývá chlapce „*Honzi, dej svíčku.*“ Následuje další aktivita s hračkou, terapeutka pobízí Janka se slovy „*Krmíme pejsky, ham, ham.*“ Nejdřív se vztekal, poté si hrál s námi. Potřeboval čas, aby hru správně pochopil. Pak vztek, když jsme mu vzali hračku. Na závěr terapie proběhlo rozloučení „plácnutí“ rukou.

Jakub, věk: 5 let, diagnóza: *Dětský autismus*, datum: 13. 10. 2015, čas 15:20 - 16:50.

Služeb AUT – Centra Jakub využívá 7 měsíců. Jakub je blondatý, nemluví, jsou přítomno problematické chování. Byly přítomny terapeutka a matka. Matka je tmavovlasá žena nižší postavy ve středních letech.

Na začátku terapie probíhá přivítání hrou, kdy dítě mělo brát do ruky míček a podávat ho terapeutovi a ostatním přítomným. Po této aktivitě byla sestavena dráha s barevnými cihličkami, kterou měl Jakuba čtyřikrát projít. Máma vedla Jakubu po dráze. Držela ho za ruku a komentovala jeho počínání se slovy: „*Dívej se, poslepu to nezvládneš.*“ Následovala aktivita, kdy z velkých barevných puzzle byla sestavena dráha, kterou měl několikrát přejít. Jakub zaujal pasivní odpor tím, že si lehl na zem, poté následovalo agresivní chování, kdy chtěl dát pěstí terapeutce. Na konci aktivity vypomáhal při skládání dílků na výzvu mámy, které dílky ji má podávat. Další v pořadí je kombinovaná pohybová aktivita jízda na skateboardu, na který si měl sednout a odstrkovat se nohama. V prvním kole je potřeba dopomoc matky, postupně úkol zvládal lépe. Nakonec téměř samostatně. V další fázi si má Jakuba kleknout na skateboard a odrážet se rukama. Matka přišla dopomoc s komentářem: „*To ses překonal.*“ Tato aktivita Jakubu baví, snižuje se u něj napětí a projevy agresivity. Následuje asi desetiminutová varianta, kdy terapeutka Jakuba vozí na skateboardu v půlkruhu tam a zpět. Na jednom konci jsem byla já, na druhém matka. Matka vykazovala výraznou mimiku. Jakub udržuje oční kontakt a usmíval se. Tato aktivita Jakubu velmi bavila, začal se mazlit s matkou i terapeutkou. Další aktivitou je řazení kartiček s obrázky, poté tleskání, plácání do kolen. Máma tuto aktivitu pozoruje či předvádí společně s terapeutkou. Poté měl dělat Jakub dřepy, do toho se mu nechce. Máma ho podporuje slovy: „*Tos udělal dobře*“, poté má předvést stoj na jedné noze. Při této aktivitě odbíhá ke dveřím a ke mně, přitom se usmívá a vydával kvikavé zvuky. Následuje aktivita spojování a rozpojování koleček. Ze začátku se mu vede dobře, poté ho to přestalo bavit. Na konci musela dopomoci matka. Poté si sedl ke stolečku s hlavou a položil hlavu na stůl. Terapeutka přišla k Jakubovi, v rukou držela pířko. Komentovala situaci se slovy: „*Jsi unavený, já to na tobě vidím.*“ Pobídla ho k další aktivitě slovy „*Foukat. Mám peřičko a můžu foukat.*“ Poté přinesla terapeutka svíčku se slovy: „*Krásně foukáš nose.*“ Matka přijde pomoci s fouknutím svíčky. Jakuba si poté prohlíží obrázky na stěně. Následuje další kombinovaná pohybová aktivita s přiřazováním obrázků do kategorií. Matka sedí vedle Jakuby na židli, pozoruje ho a občas komentuje. V průběhu aktivity odbíhá ke stěně, dotýká se ji rukama a odmítá se aktivity účastnit. Matka komentuje slovy: „*Chceš couvat, mamka bude držet.*“ Tato aktivita ho baví, podílí se i na úklidu předmětů. Při závěrečné aktivitě na rozloučenou, při které si všichni účastníci plácají rukama se rozloučil s terapeutkou i se mnou, udržoval oční kontakt, usmíval se.